

- перед початком гри обов'язково проаналізувати нотний текст;
- в процесі прочитання потрібно випрацювати вміння випереджувати розвиток музичної думки, тобто, «рухатись поглядом вперед»;
- вчитися не зупинятись і не виправляти випадкові помилки, в той же час усвідомлюючи їх причину, адже читання нот з аркуша без зупинок є найбільш важливим завданням.

Беззаперечно, що краще читають з аркуша музиканти з високим рівнем розвитку знань, вмінь та навичок виконавця. Так, наприклад, Ф. Ліст читав ноти наперед за 8 тактів, а А. Рубінштейн ставив перед собою написані від руки ноти і вперше виконував їх так технічно бездоганно та художньо виразно, ніби вони були попередньо вивчені ним до концертного виступу.

Читання нот з аркуша – це мистецтво, оволодіти яким зможе кожний цілеспрямований та наполегливий у своїй роботі майбутній музикант-виконавець.

Список використаних джерел:

1. Баренбойм Л.А. Путь к музицированию. Л.: 1979. – 352 с.
2. Егоров Т.Г. Психология овладения навыком чтения. СПб.: Каро, 2006. – 304 с.
3. Крюкова В. Музыкальная педагогика: 2002.
4. Шахов Г. Игра по слуху, чтение с листа и транспонирование в классе баяна. Музыка: 1987. – 190 с.

Волошенко А.В.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПАСТЕЛЬНОГО ЖИВОПИСУ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта в Україні перебуває на етапі реформування, що вимагає удосконалення навчально-методичного забезпечення та розробки нових методик для навчання студентів у закладах вищої освіти. Це питання особливо актуально для оновлення змісту навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Аналіз наукових джерел показав, що проблемі спеціальної підготовки студентів на мистецько-педагогічних факультетах закладів вищої освіти присвячено праці І. Руденко [4], О. Сови [5], О. Шевнюк [6], де представлені теоретичні та методичні основи навчання образотворчого мистецтва майбутніх учителів-художників.

Застосування різноманітних художніх матеріалів і технік під час оволодіння спеціальністю вчителя образотворчого мистецтва дозволяє студентам краще підготуватися до майбутньої професії та урізноманітнити власний творчий досвід. Особливе місце серед художніх технік займає пастельний живопис.

Значний внесок у дослідження методики навчання мистецтву пастельного живопису зробили сучасні художники-педагоги О. Берлач [1], Д. Гаврилов [2], А. Чихурський [1]. Художники-практики, спираючись на багаторічний

педагогічний досвід, розробили рекомендації щодо ефективних методів і прийомів навчання студентів пастельного живопису, які допомагають їм віднайти власне творче обличчя та покращити професійно-технічний рівень виконання робіт.

Метою статті є вивчення методів навчання студентів пастельного живопису на художньо-педагогічних факультетах закладів вищої освіти.

Пастель є одним з найбільш улюблених матеріалів живопису і багато в чому виступає суперником акварелі. Це унікальний матеріал як для заняття рисунком, так і живописом. Він характеризується властивістю насиченості та податливості у прийомах і техніках роботи [1].

Пастель поділяють на три види: суху, масляну і воскову. Найчастіше художники користуються сухою пастеллю, так як вона дає необмежену свободу в прийомах роботи. Пастель буває твердою і м'якою. Художники обирають матеріал, виходячи з власних уподобань, але у твердій пастелі сполучної речовини більше, тому вона менш ламка [3]. Пастеллю у більшості працюють на кольоровій поверхні. Папір обирають текстурований, щоби затримувати кольорові пігменти [1].

Вивчення техніки живопису пастеллю у закладах вищої освіти, як правило, відбувається під час навчально-творчих пленерних практик, де студенти мають можливість дослідити мінливості природного довкілля. Зображення природи безпосередньо під відкритим небом уможлиблює відображення колірних рефлексів, вивчення зв'язків предметів із повітряним середовищем, зміни кольору та візуалізації об'єктів у просторі [5].

У роботі пастеллю на природі найефективнішим методом є метод роботи з природи, який полягає у правдивому відтворенні натурних об'єктів та явищ. У навчальному процесі студентів пізнання природи є не лише звичайним її спогляданням, але й переходом від окремих характеристик предмета до повного узагальненого уявлення про нього [6]. Виконання пейзажу з природи на пленері привчає студентів здійснювати спостереження, аналізувати структуру об'єктів, виокремлювати їх характерні особливості. Застосування цього методу формує у студентів навички творчого пошуку найбільш вдалого композиційного рішення пейзажу, вміння роботи співвідношеннями для зображення плановості та об'єму, оволодіння технічними прийомами пастельного живопису.

Методика роботи пастеллю з природи передбачає послідовне дотримання певних стадій виконання роботи: компонування, побудова зображення, виявлення великих колірно-тональних співвідношень, уточнення колірних і тональних співвідношень, завершення та узагальнення [5].

На стадії компонування поступово намічають на аркуші обраний пейзажний мотив. Попередній рисунок для роботи сухою пастеллю наносять легко нейтральним кольором, що не сильно відрізняється від тону паперу. Графічний олівець для нанесення попереднього рисунку непридатний у силу того, що на нього пастель потім погано лягає. Таким методом користувався художник І. Левітан, який створив безліч майстерно виконаних пастелей [2].

На наступній стадії будують об'єкти композиції, намічаються контури зображення і напрямки основних штрихів. Кінчик пастельної палички може проводити різноманітні штрихи залежно від натиску, гостроти загостреної частини палички і від того, як тримають пастель. Виконувати штрихи на початкових етапах слід притискаючи паличку до паперу і в кінці звужувати лінію, або перевернути пастель у середині так, щоб вона залишила слід у

вигляді тонального хвостика. Для того, щоб покрити пастеллю велику ділянку паперу, штрих ведуть боковою частиною палички, отримуючи широку смужку кольору. На початкових етапах виправити допущену в роботі помилку нескладно. Досить видалити зайву фарбу ганчіркою або пензлем із щетини, а потім стерти залишки пастелі гумкою.

На стадії виявлення великих колірних і тональних співвідношень помічають темні та світлі ділянки пейзажу, фон і загальні колірні плями. Яскраві плями добре виглядають на ніжно розтушованому тлі, тому спершу варто заповнити м'яким розтушовуванням світліші області, а потім переходити до накладення насиченого пігменту. Одним із найпоширеніших прийомів змішування кольорів у пастельному живописі є розтушовування. Два чи більше кольори наносять на поверхню паперу і розтирають разом, застосовуючи кінчики пальців, шматочки тканини або вати. Від якісного виконання розтушовування нерідко залежить успіх всієї роботи.

Наступна стадія відбувається, коли більша частина паперу вже зафарбована, приходить час відтінити плями і надавати їм життєвої рельєфності. Інакше зображення буде виглядати плоским. Порівнюючи між собою передній, другий і далекий плани, а також всі складові пейзажного етюд, уточнюють колірні й тональні співвідношення, передають матеріальність об'єктів, виявляють об'єм.

На прикінцевій стадії опрацьовують дрібні деталі, додають відблиски і нюанси. На цьому етапі зручніше буває користуватися пастельними олівцями і тонкими паличками для розтушовування. Звичайно, всі ці прийоми і техніки можна повною мірою зрозуміти й освоїти тільки на практиці.

Для кращого розуміння всіх можливостей пастельної техніки, розмаїття колірно-нюансної гами, а також дослідження різних станів освітлення протягом доби варто запропонувати студентам виконати серію пейзажних мотивів у різний час. Так, наприклад, пейзажі вранці, у сонячний полудень, наприкінці дня суттєво відрізняються колірною гамою, що дозволяє використовувати у роботі різну пастельну палітру. Ми вважаємо, що виконання тематичних пейзажів («Туманний ранок», «Схід сонця», «Сонячний день біля ріки», «Перед дощем», «Захід сонця» тощо) формує у студентів колірне бачення, технічні навички роботи пастеллю, розширює живописну палітру, розвиває відчуття нюансів і вальорів, поглиблює вміння з образотворчих дисциплін, закладає початок власної творчої манери. Оволодіння майбутніми учителями-художниками технікою пастельного живопису дозволить їм у майбутній професійній діяльності розробляти цікаві завдання для учнів, пропонуючи створення творчих робіт у різноманітних образотворчих техніках [5].

У результаті дослідження встановлено, що правильно організований процес навчання мистецтву пастельного живопису дозволяє поліпшити професійну підготовленість студентів у закладах вищої освіти за умов цілеспрямованого формування практичних навичок, оволодіння технічними прийомами, вивчення різних підходів роботи пастеллю. Розглянуті методи можуть застосовуватися в адаптованому вигляді для підвищення ефективності навчання мистецтву пастельного живопису та активізації творчих здібностей у майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Берлач О. П. Використання пастелі в станковому живописі: Методичні рекомендації для студентів художньо-педагогічних спеціальностей, педагогічних навчальних закладів / Берлач О. П., Чихурський А. С. – Луцьк, 2017. – 18 с.
2. Гаврилов Д. Особенности рисования пастелью [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://gavrilovart.ru/lessons/sovety/46-rispaste>
3. Мастер красок. Все для художников и любителей живописи [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://masterkrasok.ru/posts/drawing/pastel/osnovy-risovaniya-pastelju>
4. Руденко І. В. Виховний потенціал художніх технік у навчанні майбутніх вчителів образотворчого мистецтва / І. В. Руденко // зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-прак. конф. – Харків: ФОП Петров В. В., 2016. – С. 174-177.
5. Сова О. Навчання образотворчого мистецтва на пленері: Навчальний посібник / Сова Ольга Сергіївна. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 104 с.
6. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: Навч. Посіб. / О. Л. Шевнюк. – Київ: Освіта України, 2017. – 311 с.

Грицун А.В.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ПЛЕНЕРНОЇ ПРАКТИКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Пленерна практика студентів є невід'ємною частиною навчання. Вона має велике значення для фахової підготовки майбутніх художників і учителів образотворчого мистецтва, сприяє їхньому особистісному становленню і самовдосконаленню, засвоєнню практичних умінь у роботі з різними художніми матеріалами, а головне – вчить отримувати естетичну насолоду від спілкування з природою, передавати емоції і враження у своїй роботі.

Робота на пленері та її організація вимагає особливої уваги від керівника, завданням якого є теоретична і практична підготовка студентів до роботи у відкритому природньому середовищі. Вивчення різноманітних форм організації навчально-творчої пленерної практики сприяє продуктивній взаємодії викладача і студента, тому є актуальним для дослідження.

У науковій літературі значна увага приділяється аналізу роботи на пленері, що проходить в умовах відкритого середовища і принципово відрізняється від занять в аудиторії. Це може викликати у студентів певні складнощі у процесі виконання завдань. Питання методики організації та проведення пленеру відображено у працях В. Варданян [1], В. Черватюк [5], С. Рой [2]. Формування художньо-педагогічних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі пленерної практики висвітлено у дисертації О. С. Сови [4].

Метою нашої статті є ознайомлення з формами організації пленерної практики у вищих навчальних закладах, що сприяють формуванню художньо-педагогічних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва, досягненню високого рівня готовності до професійної діяльності.